

Moord en doodslag 1997–2001

Wim van den Berg en Jan Hoogenboezem

In 2001 zijn in ons land 265 mensen het slachtoffer geworden van moord of doodslag. Dit komt neer op vijf slachtoffers per week. Mannen vormen hiervan ongeveer 70 procent. De helft van de slachtoffers is tussen de 20 en 40 jaar oud. Mannen in de tweede helft van de twintig lopen het grootste risico om slachtoffer te worden van een geweldsdelict.

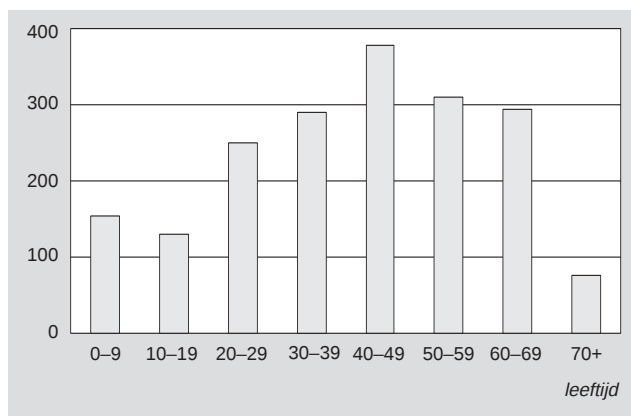
In 2001 zijn in Nederland 265 personen overleden ten gevolge van moord of doodslag. Een jaar eerder bedroeg dit aantal 223. Het aantal slachtoffers van moord en doodslag was in 2001 dus met een vijfde toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Het gaat hierbij om personen, al dan niet inwoner van ons land, die in Nederland zijn overleden.

Vooraf mannen

Ongeveer 70 procent van alle slachtoffers van moord of doodslag is man. Van hen lopen jongvolwassenen en personen van middelbare leeftijd een bovengemiddeld risico. In deze leeftijdscategorieën is de kans om te worden vermoord voor mannen tweeëneenhalf tot bijna vier keer zo groot als voor vrouwen (grafiek 1). Het verschil tussen mannen en vrouwen is het grootst bij de 40–49-jarigen: in deze leeftijdsgroep is de sterfte door moord of doodslag onder mannen bijna vier keer zo hoog als onder vrouwen. Daarentegen is onder ouderen (vanaf 70 jaar) het aantal vrouwelijke slachtoffers hoger dan het aantal mannelijke slachtoffers.

De helft van alle slachtoffers is tussen de 20 en 40 jaar oud. In de periode 1997–2001 werden in deze leeftijdscategorie jaarlijks gemiddeld 86 mannen en 31 vrouwen van het leven beroofd, respectievelijk 52 en 46 procent van het aantal slachtoffers van alle leeftijden tezamen. Mannen van 25–29 jaar lopen het grootste risico om slachtoffer te worden van een geweldsdelict (grafiek 2).

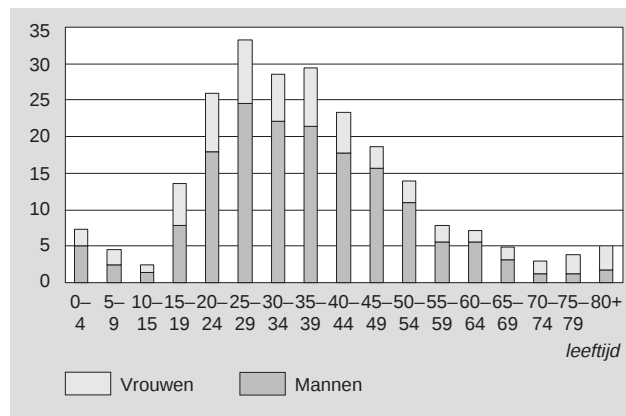
1. Slachtoffers van moord en doodslag: aantal mannen per 100 vrouwen naar leeftijd, 1997/2001

Risico hoger in zomer en weekend

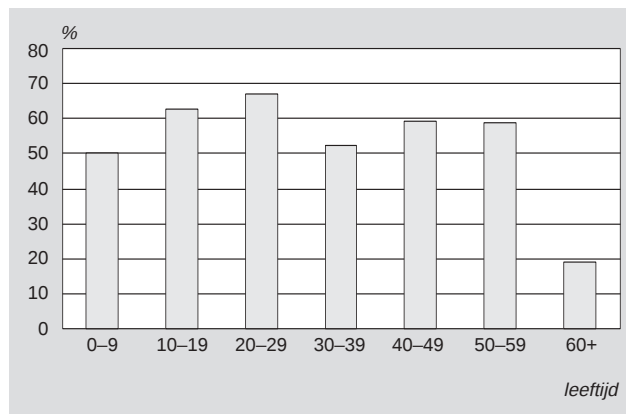
In juli is het aantal slachtoffers van moord en doodslag het hoogst en in december het laagst. Ook binnen de week is geen sprake van gelijkmatige spreiding: 45 procent van alle moorden wordt in het weekend (vrijdagavond 18.00 uur tot maandagmorgen 6.00 uur) gepleegd (grafiek 3). De 20–29-jarige mannelijke slachtoffers vallen zelfs in zes op de tien gevallen in het weekend. De kans om in het weekend om het leven gebracht te worden is voor mannen (alle leeftijden tezamen) ongeveer de helft hoger dan hun

2. Slachtoffers van moord en doodslag naar leeftijd en geslacht, 1997/2001

kans gedurende de rest van de week. Onder 20–29-jarige mannen is deze kans in het weekend zelfs tweeëneenhalf keer zo hoog. Dit hangt wellicht samen met het feit dat in het weekend relatief veel jongvolwassenen uitgaan, waardoor ze mogelijk eerder in aanraking komen met dodelijk geweld. Bij vrouwen bestaat nauwelijks verschil tussen het aantal slachtoffers van moord in het weekend en dat op een doordeweekse dag.

3. Slachtoffers van moord en doodslag gedurende het weekend in % van het totaal aantal slachtoffers van dodelijk geweld, 1997/2001

Twee derde omgebracht met vuur- of steekwapen

Van de 1 164 moorden die in de periode 1997–2001 plaatsvonden, werd 35 procent met een vuurwapen en 30 procent met een steekwapen gepleegd.

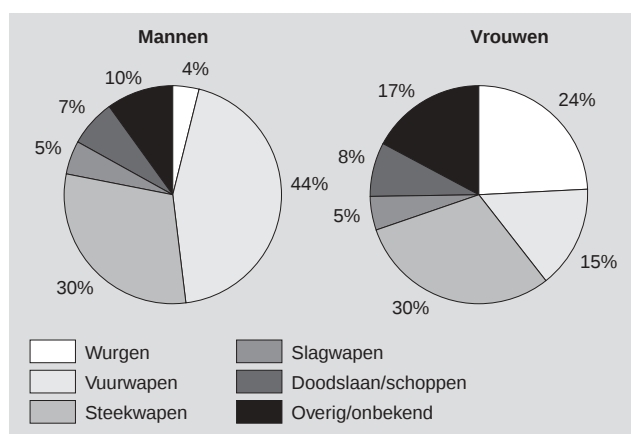
Bij mannen is een aanslag met een vuurwapen de meest gehanteerde methode (grafiek 4). Op elke tien mannelijke slachtoffers zijn ruim vier met een vuurwapen en drie met een steekwapen van het leven beroofd. Veel minder mannen worden op een andere wijze vermoord, zoals door slaan of schoppen (7 procent), met een slagwapen (5 procent) en door wurgen of verstikken (4 procent).

In de leeftijdscategorie 10–49 jaar blijft de helft van alle mannelijke slachtoffers met een vuurwapen om het leven te zijn gebracht. Van de 50–79-jarige mannen worden de meesten met een steekwapen vermoord. Onder mannen vanaf 80 jaar is wurging of verstikken de meest gehanteerde methode.

Bij vrouwen vallen relatief veel slachtoffers (30 procent) door het gebruik van een steekwapen. Een aanslag met een vuurwapen komt bij hen veel minder vaak voor dan bij mannen: slechts 15 procent van alle moorden vindt op deze wijze plaats. Vrouwen worden daarentegen veel vaker door wurging of verstikking om het leven gebracht (24 procent).

Bij vrouwen tot 20 jaar zijn de meeste slachtoffers door wurging of verstikking van het leven beroofd. Onder 20–79-jarige vrouwen zijn de meeste slachtoffers met een steekwapen vermoord. Vrouwen van 80 jaar of ouder worden vooral door wurging/verstikking en slaan/schoppen om het leven gebracht.

4. Slachtoffers van moord en doodslag naar methode van uitvoering en wijze van pleging, 1997/2001

Veel vrouwen slachtoffer in eigen woning

Van een derde van alle moorden is niet bekend waar de moord is gepleegd. Voorzover de locatie bekend is, wordt twee derde van de vrouwelijke slachtoffers omgebracht in de eigen woning. Voorts komt een op de tien vrouwen om het leven in de woning van een ander, en nog eens een op de tien op straat.

Mannen worden slechts in 40 procent van de gevallen in de eigen woning of de woning van een ander omgebracht. Een even groot percentage van de mannen wordt omgebracht op de openbare weg. In een op de tien gevallen vindt het delict plaats in een horecagelegenheid.

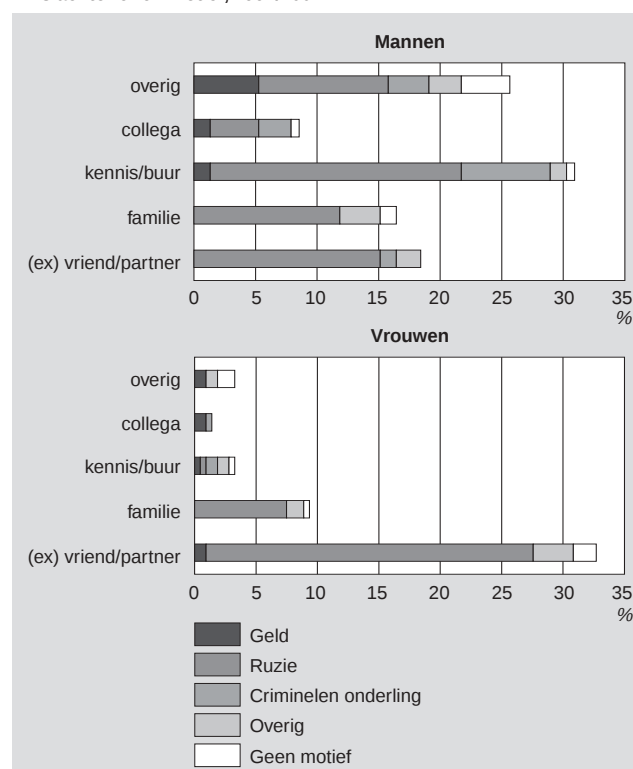
Motief en profiel van de dader

Gegevens over het motief van de moord en de relatie van de dader tot het slachtoffer ontbreken voor een belangrijk deel. Van 43 procent van de vrouwelijke slachtoffers is bekend in welke relatie de dader en het slachtoffer tot elkaar stonden. Hiervan zijn ongeveer twee op de drie door de huidige partner, vriend of 'ex' om het leven gebracht (grafiek 5). Daarbij is bijna altijd sprake van een uit de hand gelopen ruzie. Dit is ook het geval als de dader familie van het slachtoffer is.

Bij mannelijke slachtoffers is de relatie van de dader tot het slachtoffer nog minder duidelijk: slechts in 22 procent van de gevallen is deze relatie bekend. Van deze mannen is minder dan 20 procent door de huidige partner, vriend of 'ex' vermoord. Bij ruim 30 procent blijkt de dader een kennis of buur te zijn.

Voor alle moorden met bekend motief tezamen, is in twee op de drie gevallen 'ruzie' als (vermoedelijk) motief opgegeven. Bij vrouwen is dit aandeel iets hoger dan bij mannen. Van een afrekening tussen criminelen is sprake bij 18 procent van de gevallen van moord of doodslag bij mannen. Berooving of financieel gewin is in 11 procent van de gevallen het motief.

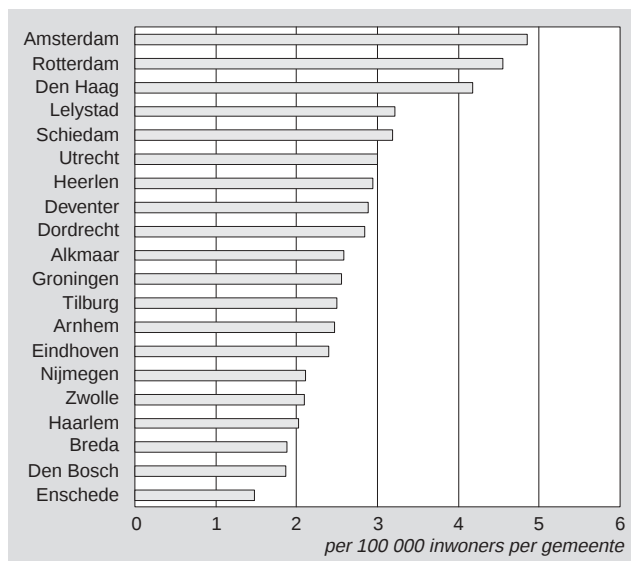
5. Slachtoffers van moord en doodslag naar relatie met het slachtoffer en motief, 1997/2001

Risico het grootst in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag

In drie van de vier grote steden is het risico om slachtoffer te worden van moord of doodslag het grootst. Amsterdam staat bovenaan: het gemiddeld aantal slachtoffers bedroeg 4,9 per 100 duizend personen in de periode 1997–2001 (Grafiek 6). Rotterdam en Den Haag volgen met respectievelijk 4,6 en 4,2 slachtoffers. In Utrecht bedroeg het aantal slachtoffers van moord en doodslag 3,0 per 100 duizend: dat is beduidend lager dan het gemiddeld aantal slachtoffers in de drie andere grote steden. Opvallend is dat in Lelystad en Schiedam, beide middelgrote steden, het risico zelfs iets groter was dan in Utrecht. Andere steden waar relatief veel slachtoffers vielen, zijn Heerlen, Deventer en Dordrecht. In deze steden bedroeg het gemiddeld aantal slachtoffers van moord en doodslag 2,8 à 2,9 per 100 duizend inwoners.

6. Slachtoffers van moord en doodslag naar gemeente waar het delict heeft plaatsgevonden, 1997/2001¹⁾

¹⁾ Bij de selectie van deze gemeenten is een ondergrens gehanteerd van 10 moorden in de periode 1997–2001.